

УДК 339.9

Кібальник Любов Олександрівна

д.е.н., доцент, в.о. завідувача, професор
кафедри моделювання економіки і бізнесу,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна
e-mail: lyubov_kibalnik@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ РЕАГУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНОГО УГРУПОВАННЯ НАФТА НА ГЕОЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

***Анотація.** Охарактеризовано систему відносин між країнами в межах регіонального інтеграційного угруповання НАФТА. Розмежовано країни, що входять до нього, на ті, що домінують і визначають загальну політику розвитку об'єднання, та країни, котрі є підпорядкованими і наслідують досягнення. Систематизовано регіональні механізми адаптації до геоekonomічних трансформацій та доведено, що цій організації притаманна тарифно-орієнтована система, яка базується на регіоналізації торгових елементів та охоплює спільні інфраструктурні, аналітичні, контрактні відносини між аналізованими країнами.*

***Ключові слова:** інтеграція; регіоналізація; геоekonomічні трансформації; північноамериканське економічне угруповання; зона вільної торгівлі; обсяги торгівлі; торговельні бар'єри; інвестиції.*

Постановка проблеми. Сучасна парадигма перерозподілу виробництва, ресурсів і світового доходу не вносить бажану стабільність у процес світової перебудови і характеризується перманентним перенесенням промислових і високотехнологічних галузей в інші регіони планети. Сучасний стан світового господарства навряд чи можна визнати однозначним. Соціальні, політичні, економічні трансформації утворюють нові геоekonomічні конструкції, структура елементів яких у кожному окремому випадку начебто зрозуміла, але загальний сенс – латентний, а механізм дії – нерідко завуальований. Осмислення алгоритму глобальної геоekonomічної трансформації в його різних проявах є нині чи не основною інтелектуальною справою гуманітарного наукового співтовариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідеї регіональних змін у світовому господарстві вивчали А. Хайек, Б. Балласа, М. Вебер, Д. Гелбрейт, Т. Веблен, Г. Мюрдаль та ін., які акцентували увагу на торгово-економічних мотивах та географічному детермінізмі. Серед сучасних підходів до аналізу регіональних трансформацій світового простору, що не вписуються у традиційні класичні теорії, доцільно виокремити праці таких науковців, як-от: О. Неклеса, П. Катценштайн, Т. Сіраісі, М. Перкман, Н. Сум, Дж. Франкель, Е. Стейн, А. Гальчинський, Г. Колодко, А. Філіпенко та ін. Проблемам критичної оцінки процесу новітніх геоekonomічних трансформацій, можливостям країн, їх об'єднань та цивілізацій певним чином адаптуватися до цих змін присвячено праці З. Бжезинського, С. Хантінгтона, К. Санторо, Е. Валерстайна, Дж. Сороса та ін.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. У 90-ті рр. в разючому контрасті зі схемами global village 60–80-х рр. звучали міркування про настання періоду глобальної смуги, про прийдешнє зіткнення цивілізацій, про загрозу планетарного хаосу, про кінець лібералізму, про загрозу демократії з боку не обмеженої у своєму «беззаконні» ринкової стихії, про поразку цивілізації і пришестя нового варварства. У ряді досліджень проявилася дуже критична оцінка процесу новітніх геоekonomічних трансформацій, що вказує, як мінімум, на їх неоднозначність.

Частіше проступають контури багатополюсності світового простору та кризових явищ. Сьогодні відбувається розмивання структур ефективної економічної взаємодії цивілізаційних анклавів суспільства. Неоднозначну роль у глобальній дестабілізації та

формуванні нового глобального порядку відіграють міжнародні економічні організації. За допомогою цілеспрямованого курсу інституціоналізації фінансового сектора забезпечується асиметрія економічного розвитку між провідними країнами та країнами з транзитивними економіками. На нашу думку, процеси регіоналізації діють на противагу таким негативним проявам. Тому значну увагу слід приділити визначенню впливу регіональних інтеграційних угруповань на процеси глобальних гео економічних трансформацій.

Світова економічна криза 2007–2009 рр. оголила проблеми і протиріччя, що накопичилися як на рівні світогосподарських зв'язків, так і в національних економіках. Загострення конкурентної боротьби на світовому ринку сприяло посиленню нерівномірності розвитку окремих країн і регіонів, що поставило перед теорією міжнародного господарства завдання виявити сучасні форми, види і методи впливу процесів регіоналізації та розвитку міжнародних економічних організацій на гео економічні трансформації в умовах досягнутого рівня глобалізації світового господарства.

Мета та завдання. Метою статті є на основі аналізу функціонування Зони вільної торгівлі НАФТА виокремити особливості реагування цього об'єднання на гео економічні трансформації світового простору. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань: з'ясування специфіки діяльності та взаємодії країн у межах об'єднання, виявлення механізму адаптації до гео економічних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Явище регіоналізації проявлялося різною мірою на різних етапах розвитку світової економіки. Роль регіоналізації у цивілізаційному процесі, в діяльності таких міжнародних організацій, як-то: СОТ, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд є винятково важливою. У рамках теорії міжнародної економіки важливо не лише визначитися зі змістом і формами регіоналізації в різні періоди, а й виявити її значення та вплив на гео економічний механізм функціонування світової економіки, роль національних держав у просуванні національного капіталу на світову арену, у стратегічному забезпеченні зростання національної конкурентоспроможності останніми роками. Виявилось, що навіть США створюючи близько п'ятої частини світового ВВП, підключилися до процесу регіоналізації, маючи намір і тут зберегти свій вплив і отримати зиск. Регіональні об'єднання різних країн стають необхідною умовою підвищення їх ролі у світовому господарстві і зміцненні національної конкурентоспроможності. Все активніше свій вплив на процеси регіоналізації демонструє КНР.

Не менш важливим є питання про пріоритети розвитку регіоналізації залежно від того, якої конфігурації набуде світовий економічний простір, і яке гео економічне та геополітичне значення надалі матимуть регіональні об'єднання, що вже функціонують. На нашу думку, для аналізу механізмів пристосування до гео економічних змін, насамперед, необхідно базуватись на класифікації за територіальними рівнями. Ця класифікація передбачає визначення найбільш ефективних інтеграційних угруповань не за ступенем інтеграції, а за кінцевими результатами діяльності. Серед зон вільної торгівлі однією з найактивніших у розрізі наднаціонального регулювання гео економічних трансформацій є Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), угода про вільну торгівлю між Канадою, США і Мексикою, що ґрунтується на моделі Європейського Співтовариства (Європейського Союзу).

Наразі НАФТА є найбільшою у світі регіональною зоною вільної торгівлі з населенням у 406 млн осіб і сукупним валовим продуктом розміром 10,3 трильйонів доларів. Водночас умови цієї угоди торкаються також і руху інвестицій та послуг. Уперше регіональне утворення такого типу об'єднало в собі дві промислово розвинуті держави й одну країну, що розвивається. Зауважимо, що така угода могла бути підписана лише завдяки існуванню торговельних і коопераційних зв'язків між цими країнами, поєднанню

виробничих процесів, територіальною щільністю їх розташування, діяльністю ТНК Канади та США у цьому регіоні. З огляду на вище зазначені гео економічні передумови базовою платформою позиціювання НАФТА є зняття бар'єрів на торгівлю товарами між країнами-учасницями. Половина бар'єрних обмежень була знята відразу ж, інші ліквідовувалися поступово протягом 14 років. Така угода стала розширеним варіантом торгової угоди 1989 р. між Канадою і США. На відміну від Європейського Союзу, НАФТА не ставила за мету створення міждержавних адміністративних органів та законів, що керували б цією системою. НАФТА є лише міжнародною торговою угодою в рамках міжнародного права [1, с. 415].

Систематизація аналітичних узагальнень дає змогу визначити основні елементи реагування НАФТА на міжнародні трансформації в гео економічному просторі, головними з яких є: зняття бар'єрів та стимулювання руху товарів і послуг між країнами-учасницями угоди; створення і підтримка умов справедливої конкуренції в зоні вільної торгівлі; залучення інвестицій у країни-члени угоди; забезпечення належного й ефективного захисту та охорони прав інтелектуальної власності в цій зоні; створення дієвих механізмів впровадження й використання угоди, спільного вирішення спорів та управління; встановлення бази для майбутньої тристоронньої, регіональної та міжнародної кооперації з метою розширення і покращення Угоди [2]. Якщо брати до уваги, що НАФТА не ставила за мету створення міждержавних адміністративних органів та спільної законодавчої бази, то у такому випадку систему інституційно-функціонального середовища цієї організації можна вважати досить розгалуженою. Центральним інститутом НАФТА є комісія з вільної торгівлі, в яку входять представники на рівні міністрів торгівлі від трьох країн-учасниць. Комісія спостерігає за здійсненням і подальшою розробкою Угоди й допомагає вирішувати суперечки, що виникають при інтерпретації Угоди. Вона також спостерігає за роботою більш ніж 30 комітетів і працівників груп НАФТА. Останні збори Комісії проходили у Вашингтоні (США) у 1997 р. і в Мехіко (Мексика) на початку 1998 р. Відповідно до Угоди, з метою сприяння торгівлі та інвестиціям, забезпечення ефективного втілення в життя норм НАФТА та їх адміністрування було створено понад 30 робочих груп і комітетів. Основні сфери, в яких здійснюється робота зі створення норм, охоплюють походження товарів, митниці, торгівлю сільськогосподарськими товарами й субсидії в цю галузь економіки, стандартизацію товарів, державні поставки. Ці робочі групи та комітети щорічно подають звіт комісії НАФТА. Під час пристосування до міжнародних гео економічних трансформацій робочі групи й комітети НАФТА також допомагають забезпечити створення форуму для вивчення способів подальшої лібералізації торгівлі між країнами-учасницями. Прикладом може бути послідовна політика Канади, спрямована на прискорене зниження тарифів на деякі види товарів. Водночас робочі групи і комітети НАФТА створюють вільну від політики арену для обговорення спірних питань, використовуючи обговорення проблем на ранній стадії їх розвитку, допомагають уникнути процедур вирішення спорів. У вирішенні пов'язаних з інвестиціями питань НАФТА використовує процедури «змішаного» арбітражу між інвестором, чийм інтересам завдається шкода, та зацікавленим урядом, ґрунтуючись на загальних процедурах, встановлених канадськими угодами про захист іноземних інвестицій. Ця організація також вимагає від національних агенцій поваги до принципів справедливості та прозорості. На національні секції НАФТА покладено відповідальність за вирішення спорів за іншими угодами про вільну торгівлю, укладених цими країнами не в рамках НАФТА. Ще у 1997 р. на канадську секцію Секретаріату НАФТА була покладена відповідальність за адміністрування процесу вирішення спорів відповідно до Глави 8 канадсько-ізраїльської угоди про вільну торгівлю, і така ж відповідальність за канадсько-чилійську угоду про вільну торгівлю. Регулювання гео економічних трансформацій у країнах зони вільної торгівлі НАФТА відображено на рисунку 1.

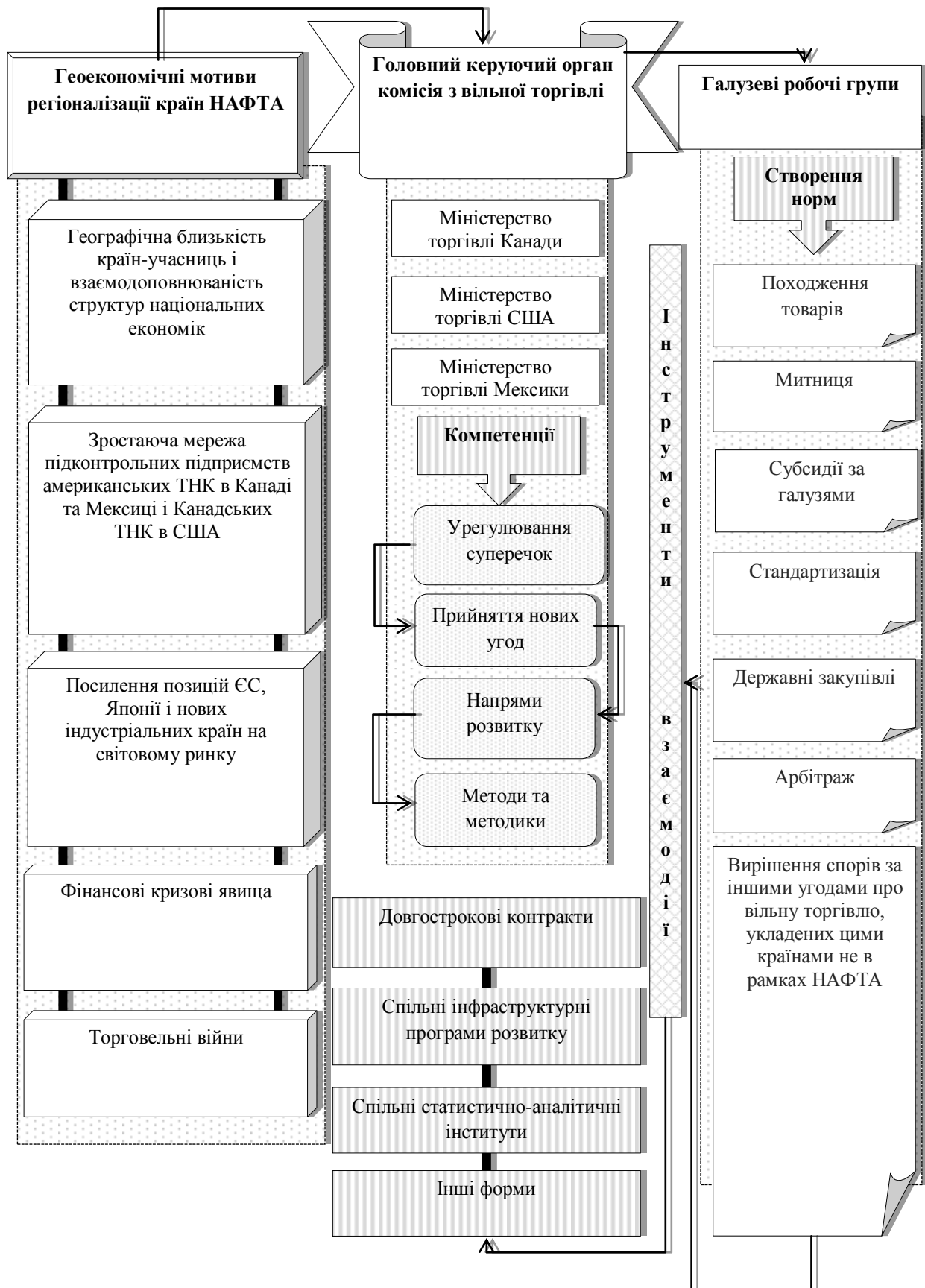

Рис. 1. Регулювання гео економічних трансформацій у країнах зони вільної торгівлі НАФТА

Джерело: складено автором за [3]

Як видно зі структурно-логічної схеми регулювання геоekonomічних трансформацій у країнах НАФТА основними викликами, що послужили об'єднанню країн у зону вільної торгівлі, було зростання мережі підконтрольних підприємств американських ТНК у Канаді та Мексиці і канадських ТНК у США та посилення позицій ЄС, Японії і нових індустріальних країн на світовому ринку. Серед основних переваг у пристосуванні до геоekonomічних змін у країнах НАФТА стало формування такої інституційної структури, яка, з одного боку, забезпечує мобільність реагування як на зовнішні конфлікти відносно третіх держав, так і на внутрішні координаційні аспекти. Органом, що забезпечує реагування у середньостроковому періоді є галузеві робочі групи.

Керівні органи інтеграційної взаємодії в рамках аналізованих країн також мають вдалу конфігурацію. Зауважимо, що на рівні міністерств проблемні питання вирішуються набагато швидше, ніж на рівні консультативних органів, делегованих від кожної сторони взаємодії.

Таким чином, на нашу думку, досягається значна стійкість до геоekonomічних змін у світовій економіці. Прояви цієї стійкості підтверджуються економічними зв'язками у сфері торгівлі та руху капіталу між США, Канадою і Мексикою. Загалом динаміку показників внутрішньої торгівлі у країнах НАФТА за 2005–2015 рр. відображено на рисунку 2.

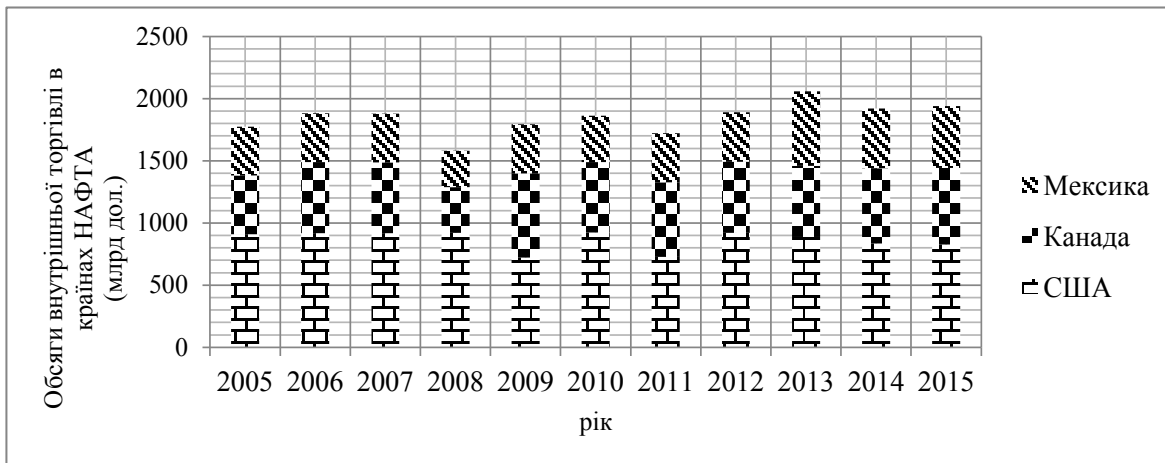

Рис. 2. Динаміка показників внутрішньої торгівлі у країнах НАФТА за 2005–2015 рр.

Джерело: складено автором за [4; 5]

Водночас структура північноамериканського інтеграційного комплексу має свої особливості в порівнянні з європейською моделлю пристосування до геоekonomічних трансформацій. Основна відмінність – асиметричність економічної залежності США, Канади і Мексики. Взаємодія господарських структур Мексики та Канади за глибиною і масштабами значно поступається канадо-американській і мексико-американській інтегрованості. Складно оцінювати діяльність Канади і Мексики як рівноправних партнерів США по інтеграції. Це пояснюється їх постійним суперництвом за американські інвестиції та технології.

Інша особливість північноамериканського економічного угруповання полягає в тому, що його члени знаходяться в різних стартових умовах. Якщо Канаді за останнє десятиріччя вдалося наблизитися за основними економічними макропоказниками (обсяги ВВП на душу населення, продуктивність праці) до США, то Мексика, що довгі роки знаходилася у статусі економічно відсталого держави з великою зовнішньою заборгованістю, поки помітно відстає від цих країн за основними базовими показниками.

Істотний розрив у рівнях економічного розвитку за розмірами ВВП на душу населення країн-членів (між Мексикою і США – 6,6 рази, а між Канадою і США – 4,1 рази) не сприяє більш тісній виробничо-збутовій діяльності. Моноцентричність НАФТА навколо США полегшує управління (країна-лідер легко може нав'язати свої рішення більш слабким партнерам), але одночасно створює середовище потенційних конфліктів (партнери США можуть виявитися незадоволеними своїм підлеглим положенням). Крім того, інтеграція виявляється однобокою: Канада і Мексика тісно інтегровані зі США, але не один з одним [6].

Водночас Сполучені Штати в результаті укладання цієї угоди отримали значні зиски: у більшості галузей були поступово зведені до мінімуму бар'єри проти іноземних виробників з країн-партнерів по НАФТА, що дозволяло закупляти у них багато товарів дешевше, ніж в самих США; перед американськими компаніями відкрилися набагато більші можливості доступу на ринки країн-сусідів, що розширювало ринок збуту. Участь США в регіональному інтеграційному процесі перетворилася на могутній чинник довгострокової позитивної дії на внутрішньо економічний розвиток. Загальний товарообіг з Мексикою тільки за 2003–2013 рр. виріс майже у 2,5 рази (з 80,5 млрд дол. до 197 млрд дол.), з Канадою – майже у 2 рази (з 197 до 364 млрд дол.) [4].

На ці дві країни припадає третина зовнішньої торгівлі США. На початку 2000-х рр. середній щорічний приріст товарообігу з Мексикою становив понад 20%, з Канадою – 10%. Статус безмитних товарів розповсюдився вже на дві третини всього американського експорту в регіоні, і ці можливості продовжують розширюватися. США потребують такої регіональної економічної інтеграції для підвищення своєї конкурентоспроможності щодо основних економічних суперників – ЄС і Японії. Проте, незважаючи на внутрішні асиметричні відносини, якщо говорити про захист внутрішнього ринку і розвиток співробітництва з партнерами не членами НАФТА, то в цілому помітна позитивна динаміка протягом останніх років. Це підтверджує динаміка припливу ПІІ в країни НАФТА за період 2005–2015 рр., що зображено на рисунку 3.

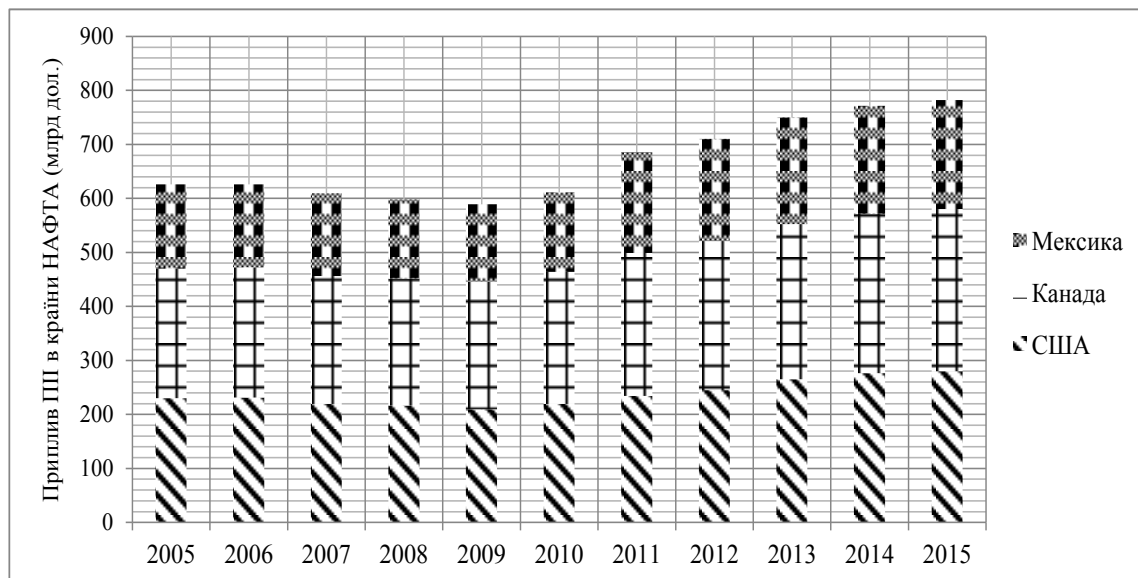

Рис. 3. Приплив ПІІ в країни НАФТА за період 2005–2015 рр.

Джерело: складено автором за [5]

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, країни НАФТА мають досить помірний рівень регулювання геоекономічних трансформацій. Проте такий підхід забезпечує стабілізацію показників внутрішньої торгівлі в країнах аналізованого

інтеграційного угруповання та забезпечує гармонізацію стосунків у сферах, що є вигідними для всіх трьох країн. Як свідчить динаміка припливу прямих іноземних інвестицій, стійкість до кризових явищ в аналізованих країнах також є результатом не стільки взаємодоповнюваної структури торгівлі, скільки оперативного реагування на диспропорції у монетарній та фіскальній сфері.

Водночас до негативних елементів цієї системи слід віднести відсутність узгодженості дій у довгострокових стратегічних кроках і вироблення програм для реагування на такі негативні гео економічні процеси для цих країн, як-от: нерівномірність, посилення диференціації у рівні розвитку між країнами, окремими регіонами; розширення економічного потенціалу в цих країнах, а як наслідок – виникнення центрів, де зосереджуються інтелектуальні сили і куди залучається фінансовий капітал. Таким чином, йдеться про тарифно-орієнтовану систему адаптації до гео економічних змін, що базується на регіоналізації торгових елементів та охоплює спільні інфраструктурні, аналітичні, контрактні відносини між аналізованими країнами.

Незалежно від ступеня інтеграції, в регіональному інтеграційному угрупованні НАФТА за гео економічним впливом слід розрізнити дві категорії країн: країни-домінанти та країни-наслідувачі. Перша категорія – це країни, що мають можливість коригувати динаміку економічної активності за рахунок інших країн, не витрачаючи власні ресурси. Такі країни забезпечують процвітання своєї економіки завдяки регулюванню тих чи інших параметрів країн, які повинні підпорядковуватися спільним та виключним компетенціям головуючих акторів міжнародного ринку. Для останніх ці дії можуть мати загрозу зниження конкурентоспроможності національної економіки, обмеження присутності на міжнародних ринках, погіршення інвестиційного клімату, деградації екологічної ситуації тощо.

Перші є лідерами в галузях інформаційної сфери та технологій постіндустріальної сфери. Другі – відокремлені від лідерів технологічною та інституційною завісою. Вони не мають можливості створити свій сектор високих технологій та інституційних бар'єрів (зокрема, СОТ, МВФ тощо). Їм залишається лише купувати високотехнологічну продукцію за монопольно високими цінами та в інституційних рамках країн-домінантів. Ті країни, які швидше освоюють ядро майбутнього нового технологічного укладу, опиняються у ситуації лідерів.

В умовах відкритості економік країн-наслідувачів країнам-домінантам легко вдається знайти ринок збуту товарам, які в інших умовах загрожували б останнім кризою перевиробництва. Продовження життєвого циклу продукції, а по суті «перенесення» кризи перевиробництва в країни-наслідувачі, стають можливими за рахунок відсутності аналогів на ринку, неконкурентоспроможності вітчизняної продукції, дефіциту тих чи інших товарів на ринку, заниженого рівня споживчих вимог тощо.

На нашу думку, розширення НАФТА можна сприймати як своєрідну модель нейтралізації кризових проявів в економічному розвитку його провідних країн. Зокрема, у країнах НАФТА Сполучені Штати Америки вирішують економічні проблеми за рахунок Канади та Мексики. В сучасному світі людський фактор, будучи головною рушійною силою прогресу, є чи не найголовнішим багатством країни. Тому країни-лідери здійснюють політику активного залучення висококваліфікованих фахівців, учених, завдаючи величезних економічних збитків країнам, що намагаються наслідувати політику попередніх. Приймаючи і забезпечуючи приплив капіталу, країни-домінанти водночас збагачуються і на величезний за обсягами та дешевий інтелектуальний капітал.

Список використаної літератури

1. Кібальник Л.О. Структура та динаміка гео економічних трансформацій під впливом фінансових криз: Монографія / Любов Кібальник. – Черкаси: Видавець Ольга Вовчок, 2014 р. – 484 с.
2. World Trade Organization International Trade Statistics 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its2013_e.pdf.

3. The International Monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.imf.org/external/country/index.htm.
4. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.naftanow.org/about/default_en.asp.
5. Trade Investment and Economic Statistics. Foreign Affairs Trade and Development Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.international.gc.ca/economist-economiste/statistics-statistiques/index.aspx?lang=eng.
6. Кібальник Л. О. Регіональні механізми адаптації до гео економічних змін [Електронний ресурс] / Л. О. Кібальник // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – Режим доступу : www.economy.nayka.com.ua.

References

1. Kibalnyk, L. O. (2014). *Structure and dynamics of geoeconomic transformations under the impact of financial crisis*. Cherkasy: Olga Vovchok (in Ukr.)
2. *World Trade Organization International Trade Statistics* (2013, January). Retrieved from www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its2013_e.pdf
3. *The International Monetary Fund*. Retrieved from www.imf.org/external/country/index.htm
4. *North American Free Trade Agreement*. Retrieved from www.naftanow.org/about/default_en.asp
5. *Trade Investment and Economic Statistics. Foreign Affairs Trade and Development Canada*. Retrieved from www.international.gc.ca/economist-economiste/statistics-statistiques/index.aspx?lang=eng
6. Kibalnyk, L. O. (2014). Regional mechanisms of adaptation to geoeconomic changes. Dnipropetrovsk: Effective economics. Retrieved from www.economy.nayka.com.ua (in Ukr.)

Kibalnyk Liubov Oleksandrivna

Dr. Sc. (Economics), Associate Professor, Acting Head,
Professor of the Department of Economics and Business,
The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

FEATURES OF RESPONSE OF THE NAFTA INTEGRATION GROUP TO GEOECONOMIC TRANSFORMATIONS

Introduction. *An ambivalent role in the destabilization and the formation of a new global order is played by international economic organizations. Using the targeted policy of the financial sector institutionalization is provided by the asymmetry of economic development between the leading countries and the countries with transitive economies. The processes of regionalization act contrary to such negative manifestations. As a result, the determination of the impact of regional integration groups on the global geoeconomic transformation processes and their reverse reaction to these changes become the issues of special significance.*

Purpose. *To highlight the features of the response of the Free trade area NAFTA to the geoeconomic transformation of the world based on the analysis of this group's functioning.*

Methods. *In the course of solving the tasks various scientific and special methods of investigation have been used, such as logical-historical method (for uncovering the causes of formation and the specifics of the functioning of NAFTA); method of system generalization and empirical analysis (to ensure the demonstration effect of the modern consequences of geoeconomic transformations on the integration group), statistical methods of processing the data are reflected in the tabular and graphic material (to illustrate the interaction between the USA, Canada and Mexico within NAFTA).*

Results. *The NAFTA countries have quite a moderate level of regulation of the geoeconomic transformations. At the same time, this approach provides stabilization of indicators of domestic trade in the group countries and ensures harmonization of relations in the areas that are beneficial to all three countries. Resistance to crises is the result of a rapid response to imbalances in the monetary and the fiscal sphere rather than of the complementary structure of trade. Negative elements of this system include the lack of coordination in long-term strategic steps and development of programs for responding to such negative geoeconomic processes for these countries, such as: unevenness, increasing differentiation in the level of development between countries, individual regions; differentiation of economic potential in these countries, and, as a consequence, the emergence of centers where the intellectual forces are concentrated and the financial capital is attracted.*

Originality. *In the existing theoretical and practical works, that concern the regulation of the geoeconomic transformation at the regional level, there are no concepts that would explain the asymmetrical development of national economic systems and significant differentiation of the effects of global financial and economic crises. As a result of the author's analysis, it was substantiated that, despite the degree of integration, in the regional group NAFTA two categories of countries should be distinguished based on geoeconomic influence: dominant countries and following countries. The first category includes countries that have the ability to adjust the dynamics of economic activity at the expense of other countries, without wasting their own resources, they are leaders in the information*

technology and the post-industrial technology areas. The second category includes countries that do not have the ability to create their own sector of high-tech and institutional barriers. Those countries, which master the core of the future new technological ways quicker, find themselves in the leading position.

Conclusions. *Based on the analysis of the dynamics of the major indicators of the functioning of the Free trade area NAFTA the features of its response to the geoeconomic transformations of the world were highlighted. They are realized in the formation of tariff-oriented system of adaptation to the geoeconomic changes. This system is based on the regionalization of trade items and covers common infrastructure, analytical, contractual relations between the analyzed countries. It was proved that within the group there are leading countries (United States, Canada) and the following country (Mexico).*

In terms of the openness of the economies of the «following countries», dominant countries can quite easily find the market for the goods, which in other circumstances could cause the overproduction crisis. Taking and providing an influx of capital, the dominant countries enrich themselves with huge and cheap intellectual capital as well, at the same time causing huge economic losses to the countries that are trying to follow their policies. In the long term, the expansion of NAFTA can be taken as a kind of model of the neutralization of crisis manifestations in the economic development of its leading countries. Today, the United States of America partially solve their internal economic problems at the expense of Canada and Mexico.

Key words: *integration, regionalization, geoeconomic transformations, North American economic group, free trade area, volume of trade, trade barriers, investment.*

*Одержано редакцією 25.10.2016 р.
Прийнято до публікації 30.10.2016 р.*